

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága dr. Szkaliczki Zsolt ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű felpereseknek dr. Varga Imre ügyvéd által képviselt alperes ellen tartási szerződés megszüntetése iránt az Orosházi Városi Bíróságon 7.P.20.201/2009. számon megindított, majd a Békés Megyei Bíróság 2010. január 18-án meghozott 1.Pf.25.740/2009/4. számú jogerős ítéletével befejezett perében, az említett számú másodfokú határozat ellen a felperesek által 29. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Békés Megyei Bíróság 1.Pf.25.740/2009/4. számú jogerős ítéletét felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a felpereseket terhelő marasztalás összegét 2.775.000 (Kettőmillió-hetesszázhetvenötezer) forintról 2.000.000 (Kettőmillió) forintra leszállítja; egyebekben nem érinti.

Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg együttesen az alperesnek 30.000 (Harmincezer) forint elsőfokú eljárási költséget, továbbá az államnak külön felhívásra 41.000 (Negyvenegyezer) forint le nem rótt kereseti illetéket.

Míg az alperes az államnak külön felhívásra 31.000 (Harmincegyezer) forint le nem rótt kereseti illetéket köteles megfizetni.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek összesen 20.000 (Húszezer) forint másodfokú eljárási költséget, továbbá az államnak külön felhívásra a felpereseket 35.000 (Harmincötezer), az alperest 37.000 (Harminchetesezer) forint le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére kötelezi.

Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg együttesen az alperesnek - 15 nap alatt - 15.000 (Tizenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá az államnak külön felhívásra a felperesek 69.400 (Hatvankilencezer-négyesszáz) forint, az alperes 46.500 forint (Negyvenhatezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperesek keresetükben kérték, hogy a bíróság az alperessel 2005. november 29-én kötött tartási szerződést életjáradéki szerződéssé alakítsa át és kötelezze az alperest 2009. január 1. napjától kezdődően személyenként havi 50.000 forint, azaz összesen havi 100.000 forint életjáradék megfizetésére.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Kérte a tartási szerződés megszüntetését azzal, hogy a bíróság egyetemesen kötelezze a felpereseket megfelelő kielégítés címén - a becsatolt tételes kimutatás alapján - 3.500.000 forint megfizetésére. Hivatkozása szerint nem teljesítőképes, továbbá a szerződés életjáradéki szerződéssé való átalakításával nem tölti be a célját, mivel a II. rendű felperesnek természetbeni tartásra van szüksége.

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a jogvita szempontjából jelentős tényállás a következő:

A peres felek között 2005. november 29-én ügyvéd által okiratba foglalt tartási szerződés jött létre, amellyel a felperesek mint eltartottak átruházták a X hrsz-ú, 6.000.000 forint értékű ingatlanuk tulajdonjogát az alperesre, haszonélvezeti jogukkal terhelten. Az alperes ennek fejében vállalta, hogy a felpereseket életük végéig koruknak és egészségi állapotuknak megfelelően ellátja, betegségük esetén őket ápolja, gondozza, orvosi gyógykezelésükről és gyógyszereikről gondoskodik, haláluk után vállalta az illő módon való eltemettetésüket. A tartás havi ellenértékét nem határozták meg. Kikötötték, hogy a felperesek nyugdíjukkal saját maguk rendelkeznek. Az alperes havonta négy alkalommal hétvégenként - szükség esetén gyakrabban is - látogatta a felpereseket. Az elszámolás közöttük oly módon alakult, hogy a II. rendű felperes havonta egy borítékban összegyűjtötte az esedékes telefon- és villanyszámlát, a gyógyszerköltségeket, ebédterítési díjat, szociális gondozás díját tartalmazó számlákat, illetve elszámolásokat, majd hónap végén a borítékon feltüntetve a végösszeget az alperessel tételesen elszámoltak, aki átadta a felperesek részére a felmerült havi költségeket. Az alperes ily módon 2006. november 29. napjától mindösszesen 1.588.829 forintot fizetett meg a felperesek részére. Ezen felül elvégezte a ház körüli munkálatokat (fünyírást, trágyahordást, fametszést). Minden évben négy alkalommal tűzifát vásárolt (a tartási szerződés tartama alatt összesen 394.945 forint értékben), amelyet személyesen vágott össze. A 2006-2008. években 3-3-3 darab mangalica sertést vásárolt, közülük az I. rendű felperes évente kettőt értékesített, egyet

pedig elfogyasztottak. A II. rendű felperest személyesen vagy megbízásából más személy rendszeresen orvoshoz szállította. 2008. októberében a II. rendű felperes állapota rosszabbodott, ágyhoz kötötté vált, ezért az alperes megállapodott a két szomszéddal, akik napi 1.000 forintért segítettek a takarításban és gondozásban. A Családsegítő Szolgálat napi két óra gondozást térített meg a gondozónő részére, míg másik két óra költségeit az alperes viselte. A gondozásért és takarításért 2008. évben mindösszesen 78.000 forintot fizetett.

Az alperes rokkantnyugdíjas, nyugdíjának havi összege 2005. évben 96.000 forint, 2008. december 31-én pedig 116.110 forint volt, betegsége az eltelt idő alatt súlyosbodott. Nyugdíján kívül más jövedelemmel nem rendelkezik, egyedül él, a perbeli ingatlanon kívül tulajdonát képezi egy külterületi tanya ingatlan. Az alperes 2008. novemberében jelezte a felpereseknek, hogy megtakarításai elfogytak, a megnövekedett - a II. rendű felperes betegségével kapcsolatos - költségeiket nem áll módjában finanszírozni, ezért kérte a tartási szerződés megszüntetését. 2008. december 31. napját követően részükre a tartási kötelezettséget nem teljesítette. Az általa nyújtott tartás időtartama (2005. november 29-től 2008. december 31-ig) 37 hónap volt. A felperesek az alperes teljesítésével elégedettek voltak, ellene kifogásuk nem volt.

Az elsőfokú bíróság a felperesek kereseti kérelmének megfelelően elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakítása betölti-e a célját. Megállapította, hogy a felperesek koruknál és egészségi állapotuknál fogva - főként a II. rendű felperes súlyos mozgáskorlátozottságára és betegségére tekintettel - természetbeni tartásra, gondozásra szorulnak, ezért a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakításával nem tölti be célját. Ezt az álláspontját azzal indokolta, hogy az alperes a havi 100.000 forint életjáradék megfizetésére a rokkantnyugdíjából nem képes.

Ezt követően a Ptk. 589. § (2) és (3) bekezdése alapján a tartási szerződést megszüntette. A jövőre (ex nunc hatállyal) történő megszüntetésre tekintettel a felek megfelelő kielégítése érdekében oly módon folytatta le a bizonyítási eljárást, hogy számbavette a kötelezett által nyújtott tartás értékét, illetőleg a jogosultak által a szerződéskötéskor tulajdonba adott ingatlan értékét és a tulajdon visszaadása ellenében a jogosultakat a megállapított tartás értékének figyelembevételével kötelezte a kötelezett megfelelő kielégítésére. Hangsúlyozva, hogy a megfelelő kielégítés nem azonos a tételes elszámolással (BH 2004.91.), rámutatott arra, hogy a tartási szerződés bizalmi viszony, amely nem teszi lehetővé a tisztán számszaki rendezést: a nyújtott pénzbeni szolgáltatások pontos és tételesen kimunkált összegének elszámolását. A bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján mérlegelési jogkörében eljárva a tartás ellenértékét havi 75.000 forinttal számolva 37 hónapra 2.775.000 forintban határozta meg. Ebből a tételes

elszámolásban szereplő 1.588.829 forint figyelembevételével havi 50.000 forint a felperesek részéről havi rendszerességgel felmerült költség (ebéd, gyógyszer, villany, telefon, szociális gondozás), míg további havi 25.000 forint a tartás ellenértéke. Számításai szerint az így megállapított összeg alkalmas az alperes megfelelő kielégítésére, figyelemmel a felperesek által átruházott 6.000.000 forint értékű ingatlanra is. Nem találta alaposnak a felperesek hivatkozását, mely szerint az alperes a megfelelő kielégítés körében az 1.656.828 forint elismert költségek fele részének megtérítésére tarthat igényt, mert ellenkező esetben az elszámolás sértené a méltányos érdekeiket. Ugyancsak eltúlzottnak ítélte az alperes által megjelölt 3.500.000 forintos igényt is.

A felperesek fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét lényegében annak helyes indokaira utalással helybenhagyta.

A fellebbezés kapcsán kifejtettek szerint a tartási szerződéses jogviszony jellegéből adódóan a szolgáltatásokról és ellenszolgáltatásokról teljeskörűen számlák nem állnak rendelkezésre, így a szolgáltatás értéke pontosan nem határozható meg, ezért a jogszabály nem tételes elszámolást, hanem a felek megfelelő kielégítését írja elő, amely a felek jogos érdekeinek figyelembevételével történik. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság csaknem tételes elszámolást adott, amely azonban nem ad alapot olyan következtetés levonására, hogy a felek méltányos érdekeinek mérlegelését elmulasztotta. Az elsőfokú bíróság az alperes által teljesített szolgáltatások körét, terjedelmét, minőségét, költségét figyelembevéve a kialakult bírói gyakorlat szerint megalapozottan döntött a megfelelő kielégítés összegéről is, ezért nem találta alaposnak az alperes - marasztalási összeg felemelésére irányuló - csatlakozó fellebbezést sem. Nem talált indokot a részletfizetés iránti kérelem teljesítésére sem, mert az súlyosan sértené az alperes méltányos érdekeit.

A jogerős ítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben - tartalma szerint - annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatását: a marasztalás összegét 843.414 forintra kérték leszállítani. Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság a bizonyítékok okszerűtlen értékelésével megállapított, részben iratellenes tényállásra alapított döntése a Ptk. 277. § (4) bekezdésébe, valamint 589. § (2)-(3) bekezdésébe ütközik; az sérti továbbá a Pp. 3. § (3) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, valamint 206. §-át is. A jogerős ítéletben alkalmazott elszámolás - annak ellenére, hogy a szerződés megszüntetésére nem szolgáltatott okot - teljesen ellehetetleníti az életüket, tekintettel arra, hogy a bíróság három éves jogviszony után a szerződéskötéskori ingatlanérték közel 1/2 részének megfizetésére

kötelezte őket. Sérelmezték, hogy a jogerős ítélet – az alperes javára – figyelmen kívül hagyja a tartási szerződés szerencse jellegét.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.

A Pp. 270. § (2) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálata jogszabálysértésre hivatkozással kérhető.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján dönt. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésének, további bizonyítás felvételének nincs helye (BH 2002.29.).

A Ptk. 589. § (3) bekezdése szerint a bíróság a tartási szerződést a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg.

A Ptk. 589. § (2) bekezdése a szerződés megszüntetésével összefüggésben a felek megfelelő kielégítésének a kötelezettségét rója a bíróságra, amely a teljesített szolgáltatások és ellenszolgáltatások felmérése mellett a tartási szerződés sajátos jellegének, valamint a szerződő felek személyi és egyéb körülményeinek a figyelembevételét is jelenti. A felek megfelelő kielégítése felőli döntés nem azonos azzal, hogy a bíróság mérlegeléssel állapítja meg a felek által teljesített szolgáltatások értékét. Ebben a körben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a szerződés keretén belül a szolgáltatásokat az alperes viszonylag rövid ideig, három éven keresztül (pontosabban 37 hónapon át) nyújtotta. A felpereseket személyesen nem gondozta, amikor a II. rendű felperes betegsége miatt ápolásra szorult, azt költségeik megtérítése ellenében más személyek végezték. Az orvoshoz szállítás során ugyancsak több esetben bízott meg az alperes más személyt; bár vitathatatlanul személyesen is közreműködött a ház körüli munkavégzésben. A felpereseknek továbbra is szükségük van a tartásra, amit szerződés útján csak úgy tudnak biztosítani, ha megfelelő értékű vagyontárgyat ajánlanak fel annak fejében.

A tartási szerződés bizalmi jellegére tekintettel a szolgáltatás nyújtása, illetőleg igénylése személyhez kötött: a jogosult azt, ami neki jár, a szerződés szerint csak maga igényelheti és a kötelezett is személyesen tartozik azt teljesíteni, az eltartott nem köteles mástól a teljesítést elfogadni. A felperesek a nyújtott szolgáltatásokkal szemben ugyan kifogást nem támasztottak, mégis fokozott gondossággal kell értékelni, hogy a szerződés megszüntetésére milyen okból került sor és arra melyik fél

szolgáltatott alapot. Az adott esetben a tartási szerződés megszüntetését az alperes kezdeményezte, hivatkozással egészségi állapotára és megromlott anyagi helyzetére. Mindezekre tekintettel 2009. január 1. napjától kezdődően további szolgáltatásokat nem nyújtott. Márpedig a szerződéskötéskor bizonyosan számolnia kellett azzal, hogy a felperesekkel való törődés igénye, a részükre nyújtandó szolgáltatások köre az idő előrehaladtával nőhet, mert egyre inkább ápolásra, gondozásra szorulnak. Ugyancsak számolnia kellett a saját egészségi állapotának rosszabbodásával is. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a tartási szerződés megszüntetésére nem a felperesek magatartására visszavezethető okból került sor. Értékelve ezeket a jogvita szempontjából releváns körülményeket: a Legfelsőbb Bíróság 2.000.000 forintot tart alkalmasnak az alperes megfelelő kielégítésére. Ez az az összeg, amely nem sérti a felperesek méltányos érdekeit, tekintettel arra is, hogy 2005-től kezdődően nyugdíjukkal szabadon rendelkezhettek, továbbá miután ez az összeg nem haladja meg az ingatlanuk értékének 1/3-át, még mindig elégséges - az ingatlanuk értéke 2/3-ának megfelelő - fedezettel rendelkeznek egy újabb szerződés megkötéséhez.

A teljesítési határidőt az első- másodfokú bíróság helyesen állapította meg, ennek kellő indokát adta, a részletfizetés sértené az alperes méltányos érdekét.

A Legfelsőbb Bíróság - utalással az előzőekben kifejtettekre - a másodfokú bíróság jogszabálysértő ítéletét a felülvizsgálattal támadott részében a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva, a felpereseket terhelő marasztalási összeget 2.000.000 forintra leszállította.

A Legfelsőbb Bíróság a pernyertesség és pervesztesség megváltozott arányának megfelelően - az első- és másodfokú ítélet vonatkozó rendelkezéseinek helyébe lépően - a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a peres feleket a pertárgyértékhez, amelyet az első- másodfokú bíróság helytállónan állapított meg az egy évi tartás értékében (4/2008. PJE) igazodó első- és másodfokú eljárási költség viselésére; míg a felülvizsgálati eljárási költséget a felperesek által vitatott érték, azaz 1.931.586 forint alapulvételével számolta [Pp. 270. § (1) bekezdés, 81. § (1) bekezdés]. A jogi képviselőknek járó ügyvédi munkadíj összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1)-(5) bekezdései alapján állapította meg. A Legfelsőbb Bíróság alkalmazta továbbá a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésében foglaltakat, figyelemmel a felperesek illetékfeljegyzési jogára.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2010. szeptember 29.

*Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró
Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Szabó Julia s.k. bíró*